

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 16. МАРТА 1886.

* ГОДИНА XI. *

ПОЗОРИШТЕ

* БРОЈ 44. *

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о дану сваке представе, што чине сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

Нешто о постанку српског и народног позоришта.

(Наставак.)

За тим закључи читаоница, да задржи позоришну дружину и да је узме поред погодбе под редовну плату.

На тај предлог пристану сви глумци.

Кад се скupило нешто мало новаца, одреди се одбор од три лица.

Ја сам био председник и главни руковатељ целе економије; — Сергије Биримац, богослов и правник, родом из Башахида, пзврстан капацитет, који је г. 1849. под Киквидом погинуо, — био је управитељ позоришних представа и сам је суделовао као диплетанат; — трећи је био у одбору Лазар Крчић, учитељ, који је руковао касом.

Новчане припомоћи нисмо имали ни од које стране. Само што је црквена општина 600 фр. пајна плаћала, али су зато морали глумци у цркви на кору појати недељом и свећем.

Дистриктски магистрат није се никако дао приволети, да одреди новчану субвенцију, а тако исто и варошки биров.

Тек на многе опомене и молбе уступи дистриктски магистрат дворану за позоришне представе, а варош прими на себе трошак око удешавања дворане за позориште.

Одбор је на брзо увидео, да није у стању глумце у приказивачкој уметности усавршити, па тако дође на ту мисао, да доведе из Беча неког пропалог немачког позоришног управитеља, да глумце поучава.

Тај управитељ беше пореклом Моравац, па је помоћу Сергије Биримаца за неколико месеца глумце тако дотерао у игри

њиховој, да су могли ступити и на веће, на гласу позорнице.

Управитељ тај имао је са женом својом заједно 100 фор. плате на месец.

Све спахије из околних места поузмаше седишта, кад се прочуло, да представе иду, да већ боље бити не може.

Глумце су све у звезде ковали.

Тако су глумца Јовановића упоредили са гласовитим немачким глумцем Деријеном, а глумца Протића са мађарским глумцем Габором Егрешијем.

Изванредне глумице и певачице биле су Олга Поповића и Ј. Тапавица.

Обе су још живе, и од њих је прва удовица бојарска у Крајови, а друга удовица попадија у Десци.

У каси је било увек новаца, ма да се гардероба непрекидно морала набављати.

Друштво је пуне две године, и то искључно у В. Кикинди представљало.

Јовановић особито, а и Протић умели су песме стављати у ноте.

Они су имали плате 250 фор. шајна на месец.

И тако је то ишло све до краја јула г. 1846.

Како смо ја и Биримац морали у Пешту да положемо испите, иступимо из одбора, и на место наше састави се одбор од 5 особа.

У том су одбору били: прота Павле Влаховић, као председник, један дистриктски сенатор, два глумца и стари касир

Одбор није дуго руковао позориштем, јер је оно морало поки из Кикинде, пошто му тамо не беше више опстанка.

Тако дружина оде најпре у Темишвар, за тим у Панчево, а отуд после кратког времена пређе у Београд, где је под надзором покејног Ј. Стерије Поповића до 1848. године давала представе, а те године глумци оду у својевољце и ратујући већином пизгину.

Јовановићу, као некадашњем кнежевском секретару, није било дозвољено, да се врати у Београд, и тако је умръо у Земуну у највећој оскудици.

Протић рањен у ногу умръо је као умировљени натпоручник шајкашки.

Остали разните су се тако, да се о њима после није могло написати дознати.

Остао је број још Јоца Кнежевић, кога сам затекао у служби форшијанског

комесара код врањевачке општине, од куда је и родом био и где се задржавао све до г. 1861.

Тако је прошло кикиндско српско позориште.

На место кикиндског српског позоришта, дошло је после српско народно позориште.

Из оповремених листова биће познато како је текла ствар, док је српска позоришна дружина, која је године 1861. у Нови Сад дошла, примљена за сталну народну дружину.

Ал' ће свакако интересантно бити сазнати, да та дружина има да захвали свој опстанак јеврском утилну.

(Наставиће се.)

ЛИСТИЋИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(*Господар Ковница.* Позоришна игра у 4 чина а 5 спика, написао Жорж Оне, превео М. Ђ. Глишић.)

Ретко се кад деси то, да рецензент изађе из позоришта задовољан. Задовољан са собом, што тако рећи немора ником напигта да замери; задовољан са глумцима, који добром игром својом нису дали повода, да им се што крупно приговори; задовољан са публиком, која је заслужи глумачкој одала своје потпуно признање. То тројструко задовољство обузело је нас, кад смо 11. марта о. г. гледали у нашем позоришту по други пут „Господара ковнице“. Представа та ишла је тако глатко, живо, складно, лако, заокружено, игра наших глумаца имала је толико много финих и најфинијих нианса, да је заиста право уметничко уживавање било гледати, како ти је то све с вољом и разумевањем прионуло, да оствари намеру гласовитог француског писца у по гледу цртања његових разноврсних карактера. Нека је свима редом и слава и хвала, а највећа у првом реду г. Ружићу (Дерблеј), г. С. Вујићки (Клара) и г. Л. Хаџићевој (Атенажида), па за тим г. Добриновићу (Мултие), г. Миљковићу (Блињи), и г. Д. Ружићки (Маркиза Болијеова), а тако исто и свима осталима без разлике, од којих сваки има заслуге у томе, што је тај комад тако добро испао, што у целом приказу није било никаквих несу-

гласица, већ је владала потпуна хармонија, која нас је пренела у више уметничке сфере.

Да се сваки комад тако приказује, ми бисмо се поклонили уметничком дару наших глумаца и њиховој способности и вештини у извођењу поверилих им задатака.

(*Недељни ред позоришних представа.*) У недељу 16. марта: „Ђурађ Бранновић“. Драма у 5 чина, од К. Оберњика, превео и за српску позорницу прерадио Ј. Ђорђевић. — Г. Тома Јовановић, редитељ краљ. српског народног позоришта у Београду, у насловној улози по други пут као гост. — У уторак 18. марта: „Лаворина и просјачки штап.“ Позоришна игра у 4 чина, с певањем, од К. Холтаја, превео П. Ј. Мостић. — Г. Тома Јовановић, редитељ краљ. српског народног позоришта у Београду у улози пејсника Хајдриха као гост по трећи пут. — У четвртак 20. марта по други пут: „Отело“. Трагедија у 5 чина, написао Виљем Шекспир. Прва четири чина превео Г. Гершић, пети А. Хаџић, за српску позорницу удеоно А. Хаџић. — Г. Тома Јовановић, редитељ кр. српског народног позоришта у Београду у насловној улози претпоследњи пут као гост.)

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(„Цврчак“, слика из живота, написала Шарлота Бирх-Пфајферова, с немачког превео Август Шеноа. — Приказан у уторак 4 марта. о. г.)

О тој представи пишу „Новости“ ово:
„Цврчак је први пут представљен у Београду 1868 године.

Ова продуктивна списатељка, која своју продуктивност тера који пут до шпекулације, окупираја је, у своје време, скоро сва немачка позоришта својим делима, ма да је у први мах најлајла на препоне. Па ако код већине њених позоришних дела, њој припада заслуга само за вешту обраду, јер је тему за то узимала готову, тако је по приповетци Жоржа Сана израдила и ово дело, које се са задовољством гледати даје. — Малу Фаншету (Цврчак) свако избегава, јер јој је баба „вештица“, а и мати јој се не поноси сјајном прошлопићу; па то исто чини и близанац Ландри, син богата и уважена сељака оца Барбо-а. Али је Фаншета иначе врло паметна и оштроумна девојка, а кад се „боље загледа, није нр ружна“; и — прилике се стеку, да се њих двоје заволе. Али драма се тек не може тако брзо свршити! Треба наплашити на препреке, трећа се мучити, — потребан је заплет! Е па и за то ћемо лако. Најобичнији камен спотицања у том погледу је мржња родитеља љубавничких од старина. Тако је и овде. Отац Барбо је поносит, богат газда: не може он просити за свога сина убогу спротицу, па још унуку „једне вештице“. Мајка Фадета, опет, почи у свом срцу кличу мржње на спрам Барбовљевих већ четрдесет година; још од оног доба, кад Барбо не хте допустити своме млађем брату Коласу, да је узме за жену. Стари су дакле непомирљиви. Свадба немогућа. — Шта, да се ради! . . . Паметнији увек попушта. Фаншета се реши, да оде из села, па да на томе и прође; али, на молбе и салетања Ландријева, обећа му, да ће се за годину дана вратити, и ако јој за то време остане веран, биће његова. Он пристаје на то и растану се! Прође година. Смрт им иде на руку. Мајка Фадета умире. Отац Барбо се ломи. Предрасуда бива побеђена и он на послетку проси за свога сина „малога Цврчка“ — унуку „старе вештице“!

Г-ђица Нигринова приказала нам је нестаног Цврчка изврсно, — само би јој препоручили, да пази на акценат српског језика, у чему она јако греши. У томе губи сама највише; јер нетачно изговарање наших речи крњи много од њене дивне игре. Г-ђа Јовановић (Фадета) је синоћ била у својој струци, и тим је доста речено. Г. Гавриловић (Ландри) поздрављамо добродонглишком, и радујемо се, што нећemo од сада бити принуђени, да у његовим улогама гледамо оне, који за то ипсеј још дорасли. Г. Динуловић (Дидије) требао је, да се одржава више у границама наивног дечака, но да прелази у претерану комику. Иначе је био врло добар. Г. Рајковић (Барбо) јо је добар. Али га молимо, да у бу-

дуће у подобним ролама избегава местимичну комичност, јер Жан Барбо је уважен, поносит човек, човек чврсте воље иjakог карактера, који ни по ситуацији, ни по карактеру не сме, ни у колико, да буде комичан Г-ђа Радуловићка (мати Барбо) нека говори гласиције, да је и публика чује. То долази од несигурности у узлови. Г-ђица Ј. Поповићева (Мадлене), коју тога вечера виделмо у већој роли, показује дара. Треба га обратити, ако је могуће, и онако оскудевамо у женском особљу. И остали су се потрудили, да представа испадне што окружнија.“

(Доктор Клаус.) Читамо у листу „Новости“: „У четвртак 27 феbruaria o. g. у народном позоришту представљан је „Доктор Клаус“. Комадом се представља богати златар Гризингер, који за љубав не ког већег достојанства даје своју ћерку за Макса Бодена барона, но са којим у свези стоји и то, да је исти барон сасвим презадужен. Таств му исплаћује и старе и нове дугове, а он сасвим по прећашњем свом начину продужава свој раскошни живот, а уз њега пристао и сам богати златар, па се заједно проводе. Његова ћерка, жена баронова, Јулпија, у неколико предвиђа зле последице тог раскоша, осећа се веома несрећна. Исте последице увиђа озбиљни и паметни човек Доктор Клаус, који му је уједно и зет, јер се за њега била удаја сестра Гризингерова. Он кори свог шурака за такав живот, а барону доставља, као да његов таств врло рђаво стоји и да је, бајаги, презадужен, па му препоручује, да се склони на своје пољско добро и да га уређује и од прихода живи, чemu је он доиста сљедовао, после чега се и његова жена срећнија осећала. Ово је језгро комада, но он је исклjučen sa разним сценеријама. Н. пр. ту видјамо глупог слугу докторовог Ђубовског, који чим доктора нема, претура његове књиге и утубио је многе латинске термине, које сваки час бесmisлено изговара и издаје се једном сељаку за асистента, те му даје и медицину, и т. д. Осим овога уплатени су и Павле Герстел правник и Ема, млада наивна докторова кћи, као љубавници, који се и узимају.

Из свега се изводи, да дело представља доктора, који не лечи само тело, већ и талентног човека, који лечи и недостатке.

Г. г. глумци у овите опитне одиграли су врло добро овај комад. Одликовали су се г. Јовановић (Клаус), Коларовић (Гризингер), г-ђица Нигринова (Јулпија), г-ђа Ђуришићева (Ема), г. Варварић (Павао), г. Динуловић (Ђубовски) и г. Милосављевић (Макс).

Света је било мало. Умесно је учинила управа, што је наредила строгу тражбину билета.“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

48. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 16. МАРТА 1886.

ЂУРАЋ БРАНКОВИЋ.

ДРАМА У 5 ЧИНОВА, ОД К. ОВЕРНИКА, ПРЕВЕО И ЗА СРПСКУ ПОЗОРНИЦУ ПРЕРАДИО Ј. ТОРЂЕВИЋ.

ОСОБЕ:

Ђураћ Бранковић, деспот српски	Тоша Јовановић.
Мара, његова кћи	Л. Хаџићева.
Гргур } спнови му	Марковић.
Стеван } спнови му	С. Бркићева.
Секула, мађарски вођа	Ђурђевић.
Владислав Хуњади	Стојчевић.
Лазар, управитељ ћурђевог двора	Васиљевић.
Јевросима, марина дојкиња	Ј. Добриновићка.
Мурат, цар турски	Миљковић.
Челебија	Кестерчанек.
Велможа	Милојевић.
Први слуга	Лазић.
Други слуга	Петровић.

Велможе српске и мађарске, посланици, грађани, српски и мађарски гласници.

Г. ТОША ЈОВАНОВИЋ, редитељ краљ. српског народног позоришта у Београду, излази у насловној улози као гост други пут.

У уторак 18. марта: „ЛАВОРИКА И ПРОСЈАЧКИ ШТАП.“ Позоришна игра у 4 чина, с певањем, од К. Холтаја, превео П. Ј. Мостић. — Г. Тоша Јовановић, редитељ краљ. српског народног позоришта у Београду као гост трећи пут.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 после подне, а у вече на каси.

Болују: Д. Ружић, С. Миљковићка.

ПОЧЕТАК У 7¹/₂ А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.